

**Bronius SARAPINAS**

## Jie žuvo Vasario 16-ąją

1944m. liepos 23d. Pasvalys buvo antrą sykį okupuotas sovietų kariuomenės. Paskelbta mobilizacija. Lietuvos vyrai neklausė, tad okupacinė valdžia jiems gaudyti sudarė vietinių gyventojų sričių būrį: prasigėrusius, tinginius ir norinčius gyventi kitų žmonių sąskaita. Į šį būrį įėjo ir žydas Tankelis, keli ruskeliai. Vieno pavardę gerai prisimenu: Lukašov.

Iš pradžių vyrai slapstėsi namuose. Juos suradę sričiai žiauriai sumušdavo, o bėgančius nušaudavo. Vyrai pradėjo trauktis į miškus. Artimiausias ir didžiausias pasvaliečių miškas buvo Žadeikių. Iš jo buvo galima pasiekti Žaliają girią, tai yra Panevėžio apskritį. Šio miško partizanų būrio įkūrėjas buvo Jonas Alenčikas.

Jo tėvų sodyba buvo netoli to miško Pagojaus kaime. Jono tėvas - 1918m. Nepriklausomybės kovų savanoris. Už tai gavo 10ha žemės. Jonas turėjo brolių Juozą ir dvi seseris. Juozas įstojo į P.Plechavičiaus Vietinę rinktinę, bet, nespėjęs laiku iš jos pasitraukti, išvežtas į Vokietiją, kur ir žuvo. Jono tėvas 1944m. rugpjūčio mėn. Pasvalyje sričių

buvo suimtas ir dingio be žinios.

Pats Jonas buvo 1941 metų sukilimo dalyvis, priklausė Pasvalio šaulių sąjungai. Puikus dainininkas, muzikantas. Karštas Lietuvos patriotas. Pasirinko slapyvardį Dragūnas. Netrukus pas jį atėjo Jonas Indrišiūnas-Pušelė iš Ustukių kaimo, iš Pasvalio vienkiemio Kazys Geiga, turėjęs viršilos laipsnį, Jonas Gaidelionis, puskarininkis Steponas Kazėnas iš Sindriūnų kaimo, iš Pasvalio miestelio A.Šimoliūnas. Iš Migonių kaimo atėjo net 20 žmonių būrys. Jam vadovavo Juozas Likpetris, 1918m. kovų dalyvis, Lakštutė (sl.), puskarininkis A.Urbonas-Uosis - jautiausias partizanas (g.1928m.), Vytautas Gabalas, broliai Rinkūnai: Petras-Vilkas, Antanas-Topolis, Stasys, broliai Uogintai - Antanas, Jonas, Petras. 1945m. balandžio pradžioje būryje buvo daugiau kaip 100 žmonių. Nutarta iškasti bunkerį, kur būtų galima pa-

sislėpti nuo žvarbaus vėjo, lietaus ir nakvoti.

Į šį J.Alenčiko- Dragūno būrį aš atėjau 1945 metų balandžio gale. Ir man dar teko prie bunkerio statybos prisidėti - dengti karčių, žolių, samanų ir eglišakių stogą. Kiekvienas rytas prasidėdavo giesme "Marija, Marija". Pasakui paskirstydavo darbus: kas sargybon, kas žvalgybon, kas maisto atnešti. Maistą arčiau miško gyvenantys atnešdavo iš namų, iš giminių ar prijaunčiančiųjų.

Nemokantys naudotis ginklais buvo apmokomi. Čia vadovavo Kazys Geiga ir Steponas Kazėnas. Davėme priesaiką - pasižadėjome ginti tėvynę nuo okupantų ir savų kolaborantų, sričių, iki mirties būti ištikimi tėvynei ir nieko neišduoti. Gavau Suopio slapyvardį.

Kadangi būrys buvo didelis, reikėjo daug maisto. Susirinkę vadai (J.Alenčikas- Dragūnas, J.Indrišiūnas-Pušelė, A.Urbonas- Uosis ir J.Likpetris- Lakštutė) nutarė užimti Talačkonių kaimo pieno supirkimo punktą. Žvalgai pranešė, kad pieninėje yra daug grietinės, sviesto, kiaušinių, o apsaugos - jokios. Žygiui vadovavo J.Alenčikas. Jis jojo priešakyje ant balto žirgo, o mes su šešiais vežimais traukėme paskui jį. To maisto mums pakako beveik dviem savaitėms.

1945m. gegužės viduryje gavome žinią, kad iš Daujėnų miestelio į Pasvalį turi pravažiuoti mašina, vežanti aukštą CK veikėją ir jį saugančius sričius. Surengėme pasalą. Jiems priartėjus ėmėme šaudyti. Vienas sričius buvo nušautas, o kitas sužeistas. Likusieji iššoko iš mašinos ir sulindo į griovį; juo slinkdami ir atsišaudydami, pasitraukė į Pasvalį. Iš mūsų partizanų niekas nenukentėjo.

Iki 1945 metų vidurio mums sekėsi. Sričiai nedrįso kišti nosies į mišką ir į gretimuosius kaimus. Visuose kaimuose mes turėjome savų žmonių, pranešančių apie sričių judėjimą.

*(keliamo į 14 psl.)*

*(atkelta iš 11 psl.)*

Apie 1945 metų vidurį į Pasvalio rajoną buvo permesta NKVD kariuomenė, kare su vokiečiais įgijusi nemenką kovinę patirtį. Buvo gerai ginkluoti: turėjo sunkiųjų kulkosvaidžių, minosvaidžių ir pakankamai šovinių. Mums trūko ne tik ginklų, bet ir kovinės patirties.

Vieną ankstų birželio rytą mus užpuolė kariuomenė ir stribai. Tas puolimas mums buvo netikėtas: buvome užpulti ne nuo miestelio pusės, kaip tikėjomės, bet iš miško pusės. Nukautas mūsų kulkosvaidininkas Juozas Likpetris-Lakštutė, sužeistas jauniausias partizanas Vytautas Gabalas, kuris vėliau mirė. Žuvo iš Aukštikalnių kaimo Petras Velžys.

Atsišaudydami pradėjome trauktis Daujėnų miškų link. Vėliau paaiškėjo, kad mus išdavė J. Likpetrio sūnus, kurį buvo suėmę stribai.

Mūsų bunkerį okupantai susprogdino. Po keleto dienų pradėjome kasti naują bunkerį. Bet jo įrengti nespėjome, nes vėl mus užuolė rusų kariuomenė.

Šį kartą žuvo Jurgis Šakarnis, Dulieba, o trečio pavardės nepamenu. Po šio mūšio patraukėme Žaliosios girios link, kur per plauką nesusitikome su stribais, perrengtais vokiečių kareivių uniformomis. Mūsų būryje buvęs vokiečių kareivis felčeris Erikas buvo gerai išžvalgęs jų buvimo vietas ir nustatė, kad tai ne vokiečiai, o persirengę

jų uniformomis stribai.

Šio mūšio išvengė, po savaitės, maždaug 1945 metų rugpjūčio pradžioje, nutarėme patraukti vėl Pasvalio link.

Pakelyje vėl buvome užpulti rusų kariuomenės. Atsišaudydamiėjome Pasvalio link, nes čia ir vietos, ir žmonės mums buvo gerai pažįstami.

1945 metų rugpjūtį įvyko vadų pasitarimas. Dalyvavo J. Alenčikas- Dragūnas, J. Indrišiūnas- Pušėlė ir A. Urbonas-Uosis. Nutarta, kad viename būryje išbūti labai sunku - galime būti sunaikinti. Kas norėjo, galėjo eiti registruotis, tik su sąlyga, kad nieko neišduos, o kas nenori registruotis, turėjo išsiskirstyti po 2-3 žmones ir slapstytis toliau miškuose ar eiti pas žmones ir ten išsikasti bunkerius.

Vieni partizanai nuėjo registruotis, kiti liko slapstytis miške, o dar kiti persikėlė į Latviją ar slėptis pas gimines. Aš patraukiau į Pamiškių kaimą, iš ten į Pervalkų, vėliau į gimtinę. Nėjau registruotis, nes buvau įsitikinęs, kad vis tiek mus išvaduos amerikoniai...

Jonas Alenčikas- Dragūnas, Jonas Indrišiūnas- Pušėlė sutarė su būrio draugu Jonu Čirvinsku, gyvenusiu netoli Pasvalio, kad pas jį bus galima išsikasti bunkerį.

Kad niekam nekiltų įtarimo, kad šioje sodyboje partizanų neieškotų, sutarta, jog Čirvinkas, remiantis amnestija, eis registruotis.

Į stribynę registruotis jis nuėjo be šautuvo. Čia jis buvo

verčiamas viską prisipažinti, tai yra išduoti, kas su juo buvo kartu, ir atiduoti ginklą. Jis buvo labai žiauriai mušamas. Į burną buvo įpilta benzino, ir jis uždegtas. Tų kančių J. Čirvinkas neišlaikė. Jis stribus atvedė į namus, o jo šautuvas stovėjo bunkeryje, kur buvo pasislėpę du Jonai. Jam jau nebebuvo kitos išeities - priėjęs prie bunkerio angos, jis garsiai persižegnojo. Tai buvo sutartas mirtino pavojaus ženklas.

Netrukus driokstelėjo baisus sprogimas, nusinešęs trijų Jonų gyvybes - Alenčiko- Dragūno, Indrišiūno- Pušėlės ir Čirvinko (slapyvardžio nepamenu). Vyrai turėjo prieštankinę miną ir susisprogdino. Sprogimo metu stribui Karkliniui iš Papyvesių kaimo buvo nutraukta koja. Partizanai susisprogdino 1946m. vasario 16-ą dieną.

Už savaitės ir aš buvau areštuotas. Mane išdavė prisiregistruoti atėję vyrai. Buvau nuteistas 10 metų laisvės atėmimo ir 5 metus be teisės grįžti į Lietuvą. 1946m. gruodį atsidūriau Magadane, kur iki 1950m. teko dirbti kartu su vagimis. Paskui perkėlė prie politinių kalinių į Matrosovo lagerį. 1956 metais leista grįžti į tėvynę. Čia manęs nepriregravo, nedavė darbo, tad buvau priverstas vėl grįžti į Magadaną.

Vėl grįžau į Lietuvą tik 1967m. Taigi vergavau 20 metų.

Labai dažnai prisimenu savo kovos draugus. Gyvi iš mūsų teliko trys. Dabar man suteiktas kario savanorio statusas.

**Pasvalys**